

Dějepisné poučení o pochovávaní zemřelých

jak ho

u katolické církve

hned od

prvních křesťanských století užíváno bylo.

Cena 15 kr. rač. č.

u Praze 1861.

Tiskem Rohlfěta a Sieverse, u arcibiskupském Seminári.

§. 1. Učkolí člověk vlastně jen počínáde jest na žiwě svědectví historie podroben jest, tvoří přec také ne nepatrnou část její způsob a obyčej nakládání s jeho tělem po smrti.

U všech pohanských národů nalezáme, s jako= mou zvláštní poctivostí zacházelo se s mrtvolami zemřelých. Egypťané a jiní národové umývali nebožtíky, zavínovali je u velká roucha, proložená vonnými květinami, neb je celkem vybalsamované v kofstěných, cedrových a jiných rašvích pochová= wali do jeskyní, v skalnatých ilujích aneb v klenutých mohylách. Indové, Persané, Řekové a Římané pálili mrtvolu na hranicích, popel ukládali do popelnic a drahocenné věci, jako peníze, zbraň a jiné vzácnosti do nich kládouce, buďto do země je zakopávali, aneb je pochovávali ve hrobech ob= zvláště k tomu konci vzdělaných.

Zneuctění mrtvol a popele chovaného v po= pelnicích bývalo velmi příjné trestáno; takéž i je= jich oloupení. Ten, jemuž přečin takový dožadán byl, býval buďto ze země vypovězen, buďto k mno= holetému vězení, aneb k těžkému pracem do báni odsouzen, ano i někdy na hrdle trestán. (Cod. Theod. lib. IX. lit. 17.)

Mnohem wšak wětšší úctu prokazovali mrtvým křesťané. „Nikdy“ — píše sv. Augustin — „zawrhována a zneuctívána nebudte těla zemřelých, zvláště spravedlivých, a věřících, kterýchž Duch swatý užíwal za nástroje a nádoby ke wše-
líkém dobrým skutkům. Zestliže otcůw oděw, neboli prsten, nebo coš tomu podobného dítkám bývá tím dražším, čím wíce rodičů swých měl w lásce: tím méně mohou w opowržení upadnouti, těla s nimiž mnohem wíce než s jakýmkoli ssatem jsme spojeni a spříbuzněni. Těla zajisté nenálezejí k ozdobě a pomůckám zemnitřním, nýbrž k samé podstatě člověka. Pročež i za starodáwna pohřby spravedlivých s láskawou pobožností se obstarávaly, hroby se náležitě opatřily a památka mrtvých se slawila; ano sami za života o pochování, aneb i přenesení těl swých synům nařídili.“ (Město Boží kn. 1. č. 13.)

Obyčeje pohanů, pálení totiž mrtvé, křesťané nikdy nenásledowali, jak z wšcitky křesťanům jákóhosi pohana (u Minutia Felixe cp. XI. v. 2. a 3.) poznati můžeme. „Jaký to nesmysl“ — prawi tuto pohan — „nebi a hwězdám, které právě tak opouštíme, jak jsme je našli, předpowídají (křesťané) záhubu: sobě samým ale, když byli zemřeli a w niwec obráceni jsou, wěčnost, kdežto předce tak bídně hyneme, jak jsme se byli narodili. Proto nenáwidí hranice a odsuzují pohřby ohněm, jakoby se každé tělo, třeba i planením wyrwané, po letech a časech w zem neobrátilo.“ Ktato mu odpowídá křesťan: Arciť nám bývá tělo odňato, třeba by ale uschlo na prach, w tefutinu se rozplynulo, w popel se obrátilo aneb w dým přěšlo, Bohu střeziteli žiwlu přec jest uschowáno. Nebojíme se, jak wy věříte, že wasse nakládání s mrtwolami, když je

pálíte, nám škodí, my zachovááme jen způsob mrtvých pochovámati, a sice proto, poněvadž nejstarší a lepší jest.“ — Ale také Římanům bylo již od císaře Antonia pálení mrtvol zapovězeno, ačkoli se obvyčej tento ještě dlouho udržel, až pak posléze roku 420 zcela vymizel.

Velmi často přiházelo se, že pohané křesťanům při pochovávaní mučeničův činili překážky, jim zvláště škůzky k slavení sv. tajemství na hřbitovech nad zemí i pod zemí zapovídající, těla umučených křesťanů do vody vyhazující neb je na poli a popravisti k potravě dravým zvířatům zůstávajíce. Zhusta bývávali křesťané od svých nepřátel za živa upáleni, jako se na ponoukání židů a pohanů po osvědčených časů věrných žoldnérů a štváčů, k potlačení křesťanů se sv. Polikarpem událo, hledíce tímto způsobem rouhati se víře křesťanů očekávajících budoucí z mrtvých vstání těla. Eusebius vypravuje, že pohané v Gallii, chtějíce tam křesťany soužiti a vmoutiti, mučeníky v Lyonu 6 dní nepochované ležet nechali a odnésti jich nepropustili. Posléze byli spáleni a popel smetán do Rhony. „Uvidíme“ — pravili na to ku křesťanům — „jestli přec ještě z mrtvých vstanou, a domede-li vás Bůh vytrhnouti je z našich rukou.“ Pohanští tyran Maximus hrozil mučeníku Tharaksjowi, aby nedoufal, že jeho tělo drahými mastěmi pomazáno, vonnými květinami potryto a pochováno bude, nýbrž že je dá potupně spáliti a popel rozmetati v povětří! (Baronius roku 290.)

Tato svědectví dostatečně dokazují, že u křesťanů za zneuctění mrtvých považováno bylo, pokud nebylo lze, — jich pochovati.

Necínilo-li se žádných překážek, byla mrtvola

každého křesťana mybalsamována, a zvláště myrha na ně kladena,

Minutius Felix nazývá křesťany posetilce, poněvadž těl svých za živobytí vonnými oleji nemazí, nýbrž jich i pochovávání mrtvých uscho-
vávají. Tertullian (Apolog. 42.) píše: „Křesťané nekupují kadidla i zavržení hodné modloslužbě; ale i pochovávání mrtvých křesťanů Sabejské od-
prodají mnoho.“ Jakož byl dle svědectví svatého Evangelisty Jana (19, 39) Nikodém myrhy smíšené s aloe 100 liber přinesl, a s Josefem z Arimathie tělo Pána Ježíše podle obvyčeje židov-
ského s vonnými věcmi v prostěradla zavinul a v hrobě je pochoval, tak snažili i křesťané, kteřížto se dle učení sw. Apóstolů za údě těla Pána Ježíše v mravním ohledu považovali, — to samé každému ze svých zemřelých spolubratrů učiniti, aby takovou měrou i Krista ctili, hlavu všech zasvěce-
ných Bohu.

Křesťané dobře pochopili, co Apóstol národů sw. Pavel ujišťoval, řka: Nemiteliž, že chrám Boží jste, a Duch Boží přebývá v vás? I. Kor. 16.

Wiron zajisté byli přesvědčeni a věděli do-
konale, že lidské tělo není pouhým tvarem přírody, kte-
rýchžby člověku pouze i užitku a neb jedině i rozkoši
sloužiti měl: nýbrž že i užitku a prospěšnému vzdě-
lání ducha Stvořitel člověku moc dal nad rybami
mořskými, nad ptactvem nebeským i nade všemi
živočichy, kteříž se hýbají na zemi. Gen 1, 28.

Člověka ale učinil Pán světa ze země a wdechl
v něj ducha života. Člověk záležeje z těla a dusse
jest i tomu určen, aby Bohu stal se podobným,
poněvadž též dle obrazu Božího stvořen jest. Bůh
pravil: „I učiníme člověka i obrazu a podobností

svému: a ať panuje nad rybami mořskými a nad ptactvem nebeským i nad zvířaty i nad zemí., Celý člověk z viditelného těla a nesmrtelné duše záleží, — jest dle obrazu Božího a k panování nad nerozumnými tvory stvořen, ne tedy jen duše sama, — nikoliv, ale úplný člověk záležející z těla a duše jest k tomu povolán dle věčného určení trojjediného Boha, aby smobodnou vůlí, moudrostí, spravedlností a svatostí svou Bohu podobným se stal, na čemž i tělo zuamenitého bere podíl.

Žaťo na obraze stín nemohnutelně potřebný jest, aby se idea umělcova poznala; tať, ba ještě více, tvoří tělo podstatnou část v obraze věčné moudrosti — v člověku. Byloby to rouhání se nejsvětějšímu Stvořiteli, byloby to ohavné snižování nejkrásnějšího a nejdošonalejšího díla božského, pokud bychom chtěli tělo lidské za pouhý nástroj a prostředek k dosažení pouze časného prospěchu považovati.

Ačkoli tělo slouží duši nesmrtelné, jsouc obdařeno rozličnými silami, potřebnými k zaopatření toho, co člověku prospívá, — avšak již ta nerozdílnost a odvislost těla od duše, jednota lidské přirozenosti, jednota lidského sebevědomí, požaduje, aby se tyto služby těla docela neoddělovaly od jediného velikého cíle lidské přirozenosti, obrazu to božího, ano jest proti rozumu takto oddělené pouze za prospěšné považovati.

A v tomto ohledu platí výrok apoštolův: „Zdaliž nevíte, že oudové naši jsou chrám Ducha sv., jenž jest ve nás, ježž máme od Boha, a nejste svoji? Neb koupeni jste za velikou mzdou. Dslavujtež a noste Boha v těle svém I. Kor, 6, 19, (I Petr 1, 18.) „Víte, že ne porušitelnými věcmi,

zlatem nebo stříbrem, vykoupení jste ze svého marného obcování dle otcovského ustanovení, nýbrž drahou krmí Aristomou.“

Nedá se tedy cena za tělesné práce a služby zlatem neb stříbrem odměziti; cena tělesné služby, s bohumilým úmyslem vykonané (a takový má křesťan vždycky míti), převyšuje veškerou čínanou odměnu.

Již přirozená důstojnost člověka sebou to nese. Ač tělo lidské záleží z prachu země aneb ze všech těch částek a prvků, které se až dosud ovšem tím nejdůkladnějším a nejdůmyslnějším rozlučováním v zemi vynalezly, ač utvoření jeho nejprvé od přírodních zákonů závisí (avšak i tyto původně před pádem prvních rodičů člověku v každém ohledu byly podřízeny, obzvláště vzhledem na rozmnožování — je lidského pokolení), ihned jakmile se vyvine tvář člověka aneb dle sv. Tomáše Aquinského, jakmile podstatné části lidského těla utvořeny jsou — bývá nesmrtelná duše formou čili upravitelkou tělu, při čemž jí věčná moudrost, Bůh, je učitelem a pravzorem, pokud se hřích nestal překážkou. Bůh vdechl v něj ducha života.

Nikdy nežije aniž se vyvinuje tělo samo ze sebe aneb samo pro sebe, ono jest v malém jako svět nesmrtelné duši, tak že se v něm ještě větší divy všemohoucnosti, moudrosti a dobrotivosti. Boží spatřují, než mimo ně ve viditelném světě. Též ohledně zevnějších smyslů uznávají a dokazují, kdož věří na jsoucnost a působivost své rozumné a svobodné duše, podstatný rozdíl mezi člověkem a zvířetem. —

Ne jaké důstojnosti dostalo se teprve tělu lid-

skému křtem svatým! Řích, jenž z Adama přessel na vsechny lidi a jehož následkem byla smrt, jest křtem svatým smazán a smrt těch, kteří ospravedlnění jsou, není více trestem.

„Není již žádného zatracení těm, kteří jsou v Kristu Ježíši,“ tvrdí sv. Pavel k Řím. VII., 1.

Smrt křesťanů křtem sv. očistěných a ospravedlněných stala se krví Kristovou věčně důstojným zadostučením, které křesťan láskou spojený s Bohem, svým Spasitelem, božské Spravedlnosti přináší. Smrt není, jak podla moudrost tohoto světa soudí, jakési rozplnutí se člověka v povsechný přírodní život aneb beznadějně dožití bytosti silami přírodními utvořené. —

„Nebo Bůh nenčinil smrti, aniž se veselí ze zahynutí živých.“ (Moudr. I, 13). „Bůh zajiště stvořil člověka neporušitelného, a k obrazu podobenství svému učinil jej. Ale závisť ďábla přisfla smrt na ohršleš země.“ (Moudr. II, 23.)

Tělo jest podstatně potřebné k dusevně svobodné činnosti a k zdokonalení se člověka, jenž má způsobem velmi moudře jemu vyměřeným svého cíle dosáhnouti, dokonalosti totiž lidské a nikoli dokonalosti pouhého ducha.

Tedy nemůže chtíti nikdo smrt, oddělení těla co od duše, leč na ujmu své ctnosti, kterou člověk Bohu podobným se státi a k Němu přijíti má; bylat by to posetilst a drzé russení práva Bane, jemuž dle těla i duše náležime, byloby to porussení nejprednějšho zákona přírodního, kdyby někdo své tělo zúmýslně k práci neschopným učiniti aneb je zcela zkaziti chtěl; na soudě Božím musí se jeden každý vykázati takovými cnostmi, jakých si

co člověk opatřiti měl; všichni musíme se dostavit před soudnou stolicí Kristovu, aby přijal jeden každý na těle vlastním, jakž činil, buďto dobré neb zlé. II. Kor. 5, 10.

Wykoná-li křesťan práci svou poctivě a horlivě, zachová-li víru a dokoná-li boj a spěl-li umdlen jsa namáháním k vytknutému cíli uloženého mu posvěcení, i tehdy jest mu smrt ještě trpkým zjevem, poněvadž čelí proti prvotnímu, přirozenému určení člověka, — než stal-li se Kristus opravdu životem jeho, smrt jest mu ziskem a sice proto, že věrný služebník, věrná služebnice vejde do věčné radosti. Víra jejich v budoucí z mrtvých vstání odbude sobě tehdy poslední zkoušku a proto jest jim smrt snem, jakž Kristus, pravda neomylná, ji nazval (Marek 5, 39.), přechodem k poškoji, kdež duse věčné blaženosti, dokonalého života v Bohu se stává účastnou, až pak jí ku konečné odplatě v den nejposlednější navráceno bude zase tělo, tento ve skvostné roucho sváteční, proměněný šat vsední. Stron života, jehožto ovocem pomohlo se tělu k tomuto slavnému z mrtvých vstání, jest sám Kristus Ježíš v nejsvětější svátosti oltářní. K tomu cíli ji Kristus, Bůh a Spasitel náš ustanovil, a nám drahé tělo a krev svou v církvi k požívání zanechal řka: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný: a já ho vzkráším v den nejposlednější.“ (Jan. VI. 55.) Pořmem tímto stává se člověk hodným a způsobilým k horlivému spoluúčinkování v díle, které jest duchu nesmrtnému vykázano: pořm jest ten zárodek života věčného, v něm spočívá síla, kterou všichni, kdož věří v Ježíše, Syna Božího, dobývají vítězství nad žádostí těla, nad žádostí očí a nad pýchou života.

Toť obzvlášť měli na zřeteli křesťané, když mrtvolám — tělům zesnulých bratří a sester svých křví a milostí Kristovou tak mnohánásobně posvěcených, takovou čest prokazovali a o to se starali, aby po smrti pochováni byli způsobem svatosti jejich přiměřeným.

Několiť šlo o obyčejech pohřebních, které již za prvních století křesťanských a později zachovávané byly, to dokáže (dovodí).

§. 2. Počud nebylo křesťanům od pohanů a židů bráněno, pochovávali mrtvé obyčejně d o p o l e d n e, ne jako pohané k večeru neb času nočního. Příčina toho obyčeje byla ta, že se oběť nejšvětlejší přinášela za zemřelé, což jen dopoledne se státi mohlo. Přisluhováním touto svatou obětí měli křesťané býti potvrzeni u víře, že den smrti vlastně jest dnem narození pro nebe a dnem věčného vítězství zesnulého; že všichni, kteří vedli život spravedlivý, v nebesích sejdou se zase, a že společenství věřících neruší se smrtí. Zároveň mělo se touto obětí nejdražší zesnulému pokojné odpočinutí získati. Svatý Ambrož vyžívá při pohřbu Valentinianově přítomných :

„Přijměte svatá tajemství do rukou a zbožnou láskou prosťte (orodujte) za věčné odpočinutí zemřelého.“ Všichni křesťané tedy měli se v svatém přijímání zúčastniti, jakož to vždy obyčejem bývalo (Ambros. de obitu Valent). Eusebius vypravuje (vita Constant. lib. 4.), že služebníci Boží při pohřbu císaře Konstantina mimo obyčejné modlitby též tajemnou oběť s modlitbami svatých konali, aby mu takto prokázali svou úctu.

Zvlášť pamětihodné v tomto ohledu jesti nařízení třetího sněmu Karthaginského z třetího sto-

letí, kdež se přikazuje (can. 29.): „Svatá tajemství svátosti oltářní smějí toliko od těch býti konána, kdož jsou lační. Měl-li by však duchovní pastýř s lidem až odpoledne těla zemřelých pochovávat, tehdy se jen obvyčejné modlitby vykonávejte, poučevadž přítomní věřící již byli pojedli. Svatý Augustin (Confess. lib. 4). píše, že podle obvyčeje církevního za matku jeho se obětovála oběť našeho vykoupení, dříve než se mrtvola, u hrobu složená, pohřbila.“

Když v Africe kněžstvo od divokých hord Wandalských zahanáno a zchytáno bylo, hořekoval lid, jak Viktor z Utiky vypravuje, obzvláště takto: „Kdo nás, až umřeme, pochová a obvyklé (obřady a) modlitby nad námi vykoná!“

Takové slavné pochovávání za dne s předepsanými modlitbami nemohlo se ovšem za časů pronásledování křesťanů vykonávati; avšak i tehdy nalezali se horliví křesťané, kteří bez bázně slavným způsobem pochovávali nebožtíky. Asturius, senator římský, odnesl tělo mučenníka Marina na ramenou svých a pochová je (Euseb. lib. 7).

W martyrologium Římském vychvaluje se Euthychianus, kněz Římský, proto, že na rozličných místech 342 mučenníkův vlastníma rukama pochovával. Naproti tomu musela se mrtvola svatého Cypriana, jakož i mnohých jiných pro zvědavost pohanů času nočního pochováti. Císařové Konstantin a Konstantius rozkázali, by křesťané za dne pochovávání byli. Julían odpadlec to zase zakázal.

Byl k tomu pohnut slavným přenesením mučenníka Babyla do Antiochie, při kterém, jak Sokrates (lib. 3.) vypravuje shromáždilo se nesmírné množství mužů, žen, jinochů, panen, starců

nábožnost a stálost u víře rovnají se mučedlníkům. Pojímalit zajiště často těla swatých w náručí, kladli je na swůj klín, a kdžž byli zesnuli, zatláčiwali jim oči a ústa zamírali, a wzawosse je na ramena swá ukládali je do rakwí. Zůstáwali pať u nich, myli a zdobili je rouchem. Než w krátce na to odsloužili se jim podobným způsobem jiní křesťané, kteří na živě zůstawosse sslepějí swých předků následowali.“

Co se tenkrát, za času zhoubného moru stáwalo, toho tím spíse ssětřeno, kdžž tolik lidí neumíralo. Tělo zemřelého umyto, oči a ústa mu přimřena. W skutcích apost. (IX. 36) se wypravuje: „W Soppe pať byla jedna učennice, jmenem Tabitha... Z stalo se w těch dnech, že roznemohssi se umřela. Kteroužto umrywosse položili ji na wrchní siň.“ Tertullian doswědčuje, že křesťané tento slusný obyčej, s kterým se potkáwáme též u pohanů a židůw, podrželi.

Mnohem wíce pať starali se křesťané o to, aby mrtwolý křesťanů oblečení byly. K tomu bráwalo se bílé plátno, mnohdykráté tať i drahocenné tkaniny. Eusebius wypravuje, že Asturius, bohatý a wznessený senátor římský, tělo mučedlníka Marina bílým a skwoštným rouchem a drahým ssperkem ozdobil a pať pochowal. S obzwláštutí nádherou okrásslelo se po smrti tělo císaře Konstantina, ssarlatem totiž a korunou. Sw. Ján Zlatoustý podobňká (hom. 116.), že tento obyčej — mrtwolý nějakým rouchem přiřřiwati — ukazuje na přewlečení při budoucím wzřřsseni. „Mrtwé,“ prawiť, „oblekáme do nowých rouch, chtějice tudž naznačiti nowé roucho swé nesmrtelnosti.“ Že se w tom

ohledu někteří boháči nadrželi ve slusných mezích, možno poznati z výčitek, kterou jim sv. Jeroným činí: „Ušetřetež přec boháči, svých peněz, které tak mnoho milujete! Váše posetilství ani při smutku a v slzách nezaniká. Či snad mrtvolý bohatých nezpráchnivějí, zaobalíte-li je do hedbáví?“ (Vita Paul). Prudentius (hym. 40.) dosvědčuje, že se bílého roucha od jak živa užívalo za oblek mrtvých; to samé dotvrzuje též Athanasius a j.

Mrtvolý rubásem oděné kladly se do rakve dřevěné. Sv. Ambrož udává příčinu, proč se každá mrtvola v dřevěné rakvi pochovávala. „Rakve dělá se ze dřeva, by se naznačila naděje nám na budoucí z mrtvých vstání. Nebo ačkoliv dřevo zprvu neposloužilo ku spáse (požíváním zapovězeného ovoce), stalo se přec spásonosným, když se ho dotekl Ježíš“ (na kříži). Rakve císaře Konstantina byla z ryžích zlata; neb boháči při ohrabování rakví nešetřili žádných mírů. Proto na ně horlí sv. Jeroným řka: „Mně to připadá, jakoby ke mně Kristus z nebe volal: „A těmto ssatům se nepřiznávám, to není mé roucho, tento šperk jest mi neznámý.“

Ačkoliv to křesťané pokládali za čest a zásluhu u Boha, zemřelé na svých ramenou donášeti k hrobu, již za prvních století i zvláštní byli k tomu muži ustanoveni a placeni, kteří připravovali hrob a pochovávali mrtvé. Tertullian píše: „Zistého dne v měsíci vkládá jedenkaždý malou almužnu jak mnoho chce a může. Toho se pak newynakládá na hostiny a pití, nýbrž na výživu a na pochovávání chudých. Ve 4. století vzrostl počet chudých velmi a protož bylo tím spíše třeba ustanoviti mužů, kteří by se věnovali obsluhování nemocných,

a o slusné vypravení zemřelých, jakož i o počestné pochováání jich se starali. Tito byli, jako ostatní církevní službě zasvěcené osoby, k řádu duchovnímu připojeni a zvláště pojmenováni.

Nejkrásnější pak obyčej při tom byl, že se mrtvola nikdy nenechávala na samotě, nýbrž že ji ustavičně až k pohřbu navštěvovali nábožní křesťané, kteří u ní zvláštní modlitby vykonávali, žalmy zpívali, a sebe vzájemně k dobrému životu povzbuzovali.

W ustanoveních apoštolských, které jsou w historickém ohledu velmi důležité, a které až od apoštolů nepocházejí přec od nejpřednějších učencůw do druhého století se kladou, ustanovuje se (Const. lib. 8. c. 20.): „Při pochováání mrtvých majiti, kteří u víře w Pánu zesnuli, se zpěvem žalmu k hrobu doprovázení byti. Neb wzácná jest smrt swatých před obličejem Páně.“ Sw. Jan Zlatoustý udává příčinu, proč se zpívaly a dleem také uvádí žalmy, kterých se při pohřbu užívalo. „Bowěz pak mi přec,“ praví, „nač jsou ty zpěwy? zdali ne k tomu, bychom Boha chválili, a jemu vzdávali díky, že zemřelého korunou sláwy owěncil? že ho zbawil práce, že po přestálé ouzkości má ho u sebe? Nejsouli mnedle k tomu určeny zpěwy a žalmy? Rozvaž pak, co zpíváš w žalmech! „Obratiž se duffe má w odpocínutí své: neboť Hospodin dobře učinil tobě (žalm. 114). A opět: „Nebudu se báti zlého: nebo ty se mnou jsi (žalm. 22.). Podobně: Ty jsi útočiště mé před soužením, kteréž obklíčilo mne (žalm 31). Rozvaž, co tyto žalmy znamenají! Zestli jim opravdu w srdci svém přisvědčuješ a wěříš tomu, co prozpěwuješ, upušt pak od přílišného zármutku a twílení.

Bohud ti to ale připadá jako nějaká hračka a přetvářování aneb mášli to jen za nějakou báchorfu, proč zpíváš a jak můžeš snést přítomný zástup? Proč neodženeš ty, kteří prozpěvují žalmů?“ (hom. 4.) Na jiném místě praví (hom. 29): „Co tomu řeknou pohané, jestliže my tolik křvíme nad smrtí svých příbuzných? Jak budou souditi o nás? Ti jsou to ti, kteří tak mnoho rozumují o vzkříšení? Owssem, jsou to ti. Ale jejich jednání nesnáší se s učením víry jejich. Ježto tak horlivě zastávají vzkříšení, jednají tak, jako ti, co pochybují o něm. Nebo kdyby pamatovali na vzkříšení, nejednali by tak. By byli toho přesvědčení, že v Pánu zesnulý odešel do lepšího života, netruchlili by. Stydě se za takové chování. Zpívání žalmů, shromáždění otců (kněží), tak velké množství přítomných bratrů není proto, abyš plakal, abyš se trubil a mrzel, nýbrž abyš díky vzdával Bohu, který k sobě vzal toho, jenž do hrobu se nese.“

Při pohřbu sv. Pauly v Betlémě bylo tolik křesťanů z rozličných krajín, že se dle svědectví sv. Jeronýma (epist. 17) - žalmů v hebrejšké, řecké, latinské a syrské řeči zpívaly. Viktor z Utiky píše ve své zprávě o pronásledování křesťanů ze strany Wandalů: „Kdo to může míti za snesitelné a nepomyšlí se slzami na to, že nám (dle rozkazu krále wandalského) není popřáno, těla našich ubožtěkův se slavnými zpěvy pochovávat, že jen potichu pohřbena býti mají!“ — Nebo takto se dle nařízení Církve pochovávali toliko samowrazi aneb wyloučenci z Církve. Třetí sněm Toledský (f. 22) wel: „Kterí povolání od Boha opustili život tento, se žalmů, hlasitě zpívanými k hrobu se doprovázejte, jiné

zpěvy pohřebné, jež se obvyčejně zpívají, a srdce přítomných zformucují a příliš dojmají, přísně je zapovídají. Postačí zajisté, když naději na budoucí z mrtvých vstání tělům křesťanským nábožné zpěvy (sv. žalmy) se věnují a tudíž i poctivosti jim činí." Nařízení toto církevní mělo by také za nassich dnův býti obnoveno a přísně šetřeno, by se pohanské čtvero zpěvy a tiché pohřební písně, prázdné vsselivé wry odstranily, jakož je vždy po wsse wěky Církev zamítala. Řeči pohřebné u hrobu bývaly dovoleny, jak to příklady sv. Ambrože, Řehoře Nazianského a m. j. dosvědčují.

Také i to bylo již za prvních časů katolické Církve w obvyčejí, že wěřící s hořícími swícemi a pochodněmi promázeli mrtvolu. Sv. Jeroným píše: (Proti Wigilant. 3.) „We wssch církvích, wýchodních jest obvyčej že při čtení ewangelia i při jasném swětle slunečním rozswěcují se swíce, arcí ne k zapuzení tm, nýbrž na znamení radosti, aby se widitelným swětlem předpodobnilo ono swětlo, o němž čteme: „Tvé slovo o Pane jest swíce nohoum mým, a swětlo na cestách mých.“ (Žalm 118.) To dělo se také při pohřbech. Tentýž sv. učitel swědčí, že mrtwola sv. Pauly obkřícena byla od lidí, nesoucích lampy a hořící swíce. Totéž, jak Řehoř Nisenský wypravuje, stalo se při pohřbu zbožné Matrinny. Sv. Zlatoústec mluví welmi často o lampách užítvaných při pohřbu. W jedné nowelle Justinianowě (Nowell. 59. C. N.) nařízeno, aby pochodně potřebné k pohřbu zaprawowaly se z obecného jmění. Sv. Zlatoústec udává důwod obvyčeje toho : aby se lampami

a svěcemi naznačilo, že se zemřelí co bojovníci a vítězové k hrobu nejsou, jakožto ti, kteří věčného světla si vydobyli.

Zvláště ale a přede vším hledělo se na modlitbu věřících a kněží, aby se tímto nejvydatnějším skutkem lásky vyžádalo boží milosrdenství nebožtíkovi a — jakž církevní příkazy v apoštolských ustanoveních (lib. 7. §. 41.) uvedená zní — „Bůh zemřelému všech hříchů odpustil, jemu sv. anjeli naklonil, a jej do společnosti arciočův, prorokův, apoštolův a všech svatých přijal, kde nemá již žádných bolestí, žádného zármutku a žádného bédování, nýbrž místo pokoje mezi zbožnými, v zemi spravedlivých a těch, kteří se dostali k patření slávy Kristovy.

Velmi často scházeli se věřící na hřbitovech, které ozdobovali květin, by tu svou svou v utěšitelné z mrtvých vstání a v shledání se se svými je předěšnými milými vzbudili, almužnou božskou spravedlnost smířili a všeliký nemírný zármutek zmírnil. Vykonávali horlivě, k čemu mezi jiným sv. Zlatouštec věřící napomínal řka: „Chceš-li ctíti mrtvého, dej almužnu!“ Sv. Jeroným chválí Pamachia a praví o něm: „Jiní manželové na hrob manžele svých sypou fialky, růže, lilie a purpurové květy, umirňující tudíž bolest svého srdce. Máš Pamachius ale občerstvil popel a ctihodné kosti balsamem almužny.“ Obzvláště pak na výroční den úmrtí ctěno nebožtíky almužnou, pročež množství svědectví se dá uvést. Křesťané uvažovali slova sv. Pijma, která byl archangel Rafael k Tobiašovi promluvil: „Modlitba s postem a almužnou jest lepší než nashromáždování pokladů zlata, neboť almužna vysvobozuje od smrti a ona

jest to, jenž od hříchů očisťuje a působí, že milosrdenství a život věčný nalézáme . . . Když jsi se modlíval se slzami a mrtvé pochovával: . . . přinášel jsem modlitbu tvou před Pána.“ Job. 12.

§. 3. Již ale, jakou to lásku hned z počátku prokazovali křesťané zemřelým, s jakým sslechetným smýšlením a s jakou účinnou zbožností je ctíli a tím na jeno dávali svou vůli v nesmrtelnost, v nepomíjející důstojnost, již sv. křtem a břimováním nabýli!

Nezrussitelná znamení, podstata při těchto svátostech činí sebe chudšího zebraťa ctihodnějším, než může storchované sslechtictví v životě občanském ctihodným učiniti člověka, a čím chudší jest nábožný a spravedlivý křesťan, tím větší lásky jest hoden. Proto také není poctivost a láska, jakouž jsme zemřelým povinováni, v nižádné jiné případnosti záslužnější, leč když se k slusnému pohřbu pomůže chudákům hynoucím v takové chudobě, že ani tolik tu není, by se jim za to zjednala rařew a rubáš. A co děje se s takovými za našich dnů, kde prý lidskost, lidumilensství tak neobvyčejné výšše dosáhla?

O kž bychom směli to popřítí, kž bychom hanebným utrhačem nazwali a co bídného zrádce nade cti svých sousedů ze své společnosti vyhobcowati mohli člověka, twrdícího, že chudí, v křesťanských nemocnicích, do pytlů zassíwání, pak wedle sebe položení a potom we wší opravdu umrlčí tichosti od k něž se pofropení a záhy z rána, když se ještě nedějí modlitby, nezpívají žalmy, aniž kdo se srdcem útrpným k hrobu doprowází, — bývají odklizeni, a nejinač než jako pytle s moukou wynešeni, na

můž umrlčí hození a do prostranné společné jámy b h w a j í p o c h o w á n í.

Tak surowě a nelidsky mohl by snad s křesťanem, vykoupeným drahocennou křoví Spasitele, zacházeti Turek nebo pohan. Řeč by alespoň u nás bylo co si takového neshánou věci. A přec, ó té haně věku našemu! ukrutenství takové se pášše, — a to za času, kdežto jistá královna oblíbenému pejsku svému v královské zahradě dala udělati hrob a postawiti pomník mramorový s nápisem: „Zde leží dašlák“ a t. p. ohavnosti. Ano za času, kdežto, vykážeš-li se, že jsi s kočkou, psem, wránou nebo pěnkawou dobře zacházel, odměna a sláva tebe nemine. Za času, kdežto posléze na jatkách nařídí řezníkům za pravidlo, aby howado před porážkou vždy ušpali trestí solikowou: za tohoto věku mrtvol chudých křesťanů zassiwají se do pytlů a naházené do umrlčího wozu wywážejí se na hřbitow.

Tak wšše podotknuto, hořkowali křesťané v Africe, kdž jim král Wandálský zapowědel, aby bratry své nikoliw slawně, nýbrž jen we wšsi tíchoosti pochowávali. A nyní by si neměl chudobný postestnouti, že aš w pytli pohřben bude, anto ani na rakew nemá! To bolí wíce než sebe trapnějšší nemoc a nastawající smrt! Známo jest jim, co prawi sw. apóstol Jakub (2, 5.), že Bůh wywolil chudé na tomto swětě bohaté u wšre a dědiců králowství, jež zaslíbil těm, kteříž jej milují. Jest to věci uznanou w katolické Církwi, že mezi nejchudššími žebráky welké swaté nalézáme, jako u. p. sw. Germula, kterýž po 18 let na dnu trpěl, a jsa opowrženým žebrákem, přec takové dosáhl dokonalosti, že ni papežové a králowé neostýchali

se wzýmati jej za přímluvu u Boha. Tím více je musí boleti, když pozorují, že jimi bohateci pohrdají a na nich wznessené jméno křesťana hanobí; vypínající se nad nimi i tam, kde jsme si všickni rovní, t. j. při službách Božích, ku kterýmž to patří též křesťanský pohřeb.

Tato krivda a trapná hana šla jistému lékaři ve Vídni zvláště k srdci. Spozdvíhl w jisté schůzce katolickú prvnt hlasu swého proti takowému jednání. Rázná slova jeho pomzbudila mnohých ke skutku křesťanského milosrdenství: zemřelé pochovávat i, a jistý kněz, ctihodný pan Matěj Rusa, horlivostí svou nadchnul i mnoho jiných, roznítil w nich lásku k zemřelým chudým, a založil spolek sw. Josefa z Arimathey k tomu kuci: aby se chudým nebožtíkům opatřil početný pohřeb.

Spolek tento ve 3 letech již 10378 zl. wydal, by se w c. k. nemocnici úplně opusttěným dostalo rakve, rubáše a pořádného pohřbu.

Papež Pius IX. spolku tomuto pať udělil odpustky. List sw. Otce zní takto:

Pius P. P. IX.

„Na věčnou památku. Ušlysseli jsme, že se nachází w městě Vídni w Rakousích nábožný spolek pravoměřicích mužů pod titulem: „Spolek sw. Josefa z Arimathey“ kanonický, jak se twrdí, založený: kterýž si wytknul za úkol: opatřiti pohřeb spolu-křesťanům žádné lidské pomoci nemajícím a w stawu chudobném a nuzném s tímto světem se rozžehnavším. Aby pať toto dobré a křesťanské lásce tak přiměřené dílo den ode dne prospívalo — důvěrujice se w milosrdenství všemohoucího Boha a ve

vážnost sv. apoštolů Petra a Pavla — udělujeme milostivě v Pánu plnomocné odpustky všem pravověřícím údům řečeného spolků, kteří se právě kají a zpověď vykonávají a nej-
světější Svátost oltářní přijavše chrám spolků aneb svůj vlastní farní chrám o slavnosti Nanebevzetí Marie Panny od smatvečera počítají, jakož i v den umrlčího prostěradla Ježíše Krista, kteréhožto v postě se slaví, od východu až do západu slunce každoročně navštíví, a nábožné modlitby za pokoj a jednotu knížat křesťanských, za vyhlazení bludů, rozšíření sv. matky Církve, k Bohu ode-
šlou; kteréhožto odpustky také duším zemřelých pravověřících, kteří v lásce s Bohem spojeni z tohoto světa se odebrali, cestou orodování přivlastniti se mohou.

Dáno v Římě u sv. Petra pod rybářským prstenem 22. března 1859 v 13. roce našeho pontifikátu.“

V Praze stává sice již více než 6 jednot lásky ku křesťanskému pochovávaní zemřelých; než přece stává se, že v c. k. nemocnici každý měsíc (zřídka méně než) 48 mrtvých v pytlích pochováno bývá. Ústav tento nemá žádných zlatých dolů aneb takových pomůcek, aby všem možným potřebám vyhověl, čím méně uhní, kdežto se pro žalostný nedostatek upřímné lásky k bližnímu ve přemnohých rodinách v městě i na venkově daleko větší počet nemocných do všeobecné nemocnice přivádí. Při nejpečlivější, nejpečnějším úpravě ústavu, zvláště morní, při nejobetavějším opatrování nemocných nemůže se bolestně cítěnému nedostatku při pohřbu chudých opuštěných mrtvých odomoci, pakli zde právě jako ve Vídni i polek horlivých dobrodinců

nepřispěje. To se nyní s Boží pomocí jistě stane. Mnozí údomé Swatojanského spolku na Skalce se již vyjádřili, že jsou hotovi, přispěvky shromažďovati a zaznamenávati, jak se ony v spolku sw. Josefa z Arimatheny odvádějí, totiž měsíčně 10 kr. r. č., neb jeden šesták, ročně 1 zl. 20 kr., čímž se stal spolek sw. Josefa z Arimatheny s přivolením Jeho Eminence pana kardinála, knížete ze Švarcenberka, dto. 5. září 1860 částí již přes 100 let trvajících spolku sw. Jana Nepomuckého.

Siž ale směle můžeme doufati, že, jako bohatý, šlechtitný, spravedlivý Josef z Arimatheny se neostýchal, Piláta požádati o vydání těla Kristova (Matouš 27. 58,) čímž si věčných zásluh wydobyl o Církev a o nebe (jinak by zajisté bylo tělo nasseho nemilosrdně k těm nejhorším lotrům sutženého, opomrzeného a ještě na kříži potupeného Pána a Wykupitele dle tamějšího práva nehrubě počestně pochováno), že se i nyní naskytne mnoho bohatých, šlechtitných a wznešených pánů a paní, hotových k wykonávání šlechtitného díla křesťanského milosrdenství a úmysl svůj oznámí předsedovi bratrstwa swatojanského, načež se jim dá obyčejný výkaz, že jsou do spolku přijati a že tudíž stanou se též účastníky duchovních darů swatojanského bratrstwa. By se ale předešlo wsseliké možné nehodě a wsselikému zneužívání: oznámí se údomé, kteří přispěvky budou přijímati, šwedomitě zaznamenávati, a je předstawenstwu spolku odváděti. Předstawenstwo ujedná pak a umluwí se s předstawenou milosrdných sester a s ředitelstwem c. k. obecné nemocnice, jak by se chudí nebožtíci beze wsseho ruffení denního pořádku mohli pochováwati. Zewrubná zpráva o tom jakož i wsse-

stranné vysvětlení o jistotě ješšlých přispěvků oznámí se w novinách. Řezby promolání a wyzvání toto k takowému dobrému a swatému činu křesťanského milosrdenství hodně se rozšířilo a od Boha bylo požehnáno! Výnos tohoto spisku má býti základním kamenem a zároveň prvním znamením, kterýmž se dává na jemo, že uzavření právě ukončeného provinciálního sněmu radostně chceme přijmouti a je svědomitou poslušností vykonáwati; aby se nyní nový život, nové nadšení pro křesťanské mravy, církevní řád, pro jednotu a wěru a w lásce objevily! Všichni zajiště toužíme potom, abychom dle úmyslu a nařizeného obvyčeje swaté Církve někdy do hrobu doneseni byli, a aby nasse památka po smrti se ctíla: „Co chcete, aby wám lidé činili, to číňte i jim.“ (Matouš 7. 12.) Amen.

Pochválen buď Pán Ježíš Kristus a neposkvrněně počatá, swatá Panna a Rodička Boží Maria.

W Praze na den ukončení slavnosti provinciálního sněmu 23. září 1860.

Antonín Frant. Sal. Rost,

kanovník w staré Boleslawi a předseda Swatojanského spolku.

Abſy každému, kdožkoli chce zúčastniti se
w díle křesťanského milosrdenství, o němž řeč jest
we spisku tomto, snadno přihlásiti a přimělití se
mohl ke spolku: osvědčili následující wel. kněží
a duchovní správcomé, že chtějí jako spoluředite-
lowé spolku zapisowati údy a zaznamenati příspěvky:

Důstojný pan kanovník na Vyšehradě:
Wácslaw Štulc.

U swat. Štěpána: Weleb. páni: A. Stodola,
M. Laužecký, F. Hawlí.

W Lhýně: Welebni páni: Alois Škampa,
Ant. Tichomský.

U swat. Hawla: Wel. pán F. Mašček.

— — Ducha: — — A Bernutka.

— — Zindřicha: — — A. Bořický.

— — Petra: — — K. Karlas.

— — Hafftala: — — F. Kazák.

— — Mikuláše: — — Fr. Karesš.

W Seminári: weleb. pan Dr. Fr. Laurin.

W Karlíně: — — farář F. Mašček.

U nejswětější Trojice u Trinitárů weleb.
pán Jakob Zanda.

Na malé Straně: pan Prof. W. Hasenrichter.